

NEREYE VE KİME GÖRE

İnsan olarak hayat serüvenine başladığımız çocukluk devresinde belli bir zaman sonra önümüze konulan oyuncaklarla oynamaya başlıyoruz. Kızlar özellikle bebeklerle, erkekler de genelde arabalarla, ikili oyunlarda da evcilik ile bu oyun dünyası biraz daha ciddi bir hal alır.

Bu koreografi bana bir çok ayette ifade edilen dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibrettir manasını hatırlatıyor.

DÜNYA HAYATI BİR OYUN VE EĞLENCE DEN BAŞKA BİR ŞEY DEĞİLDİR
(EN'AM 32/ ANKEBUT 64/ MUHAMMED 36/ HADİS 20)

Tabii bu çocukluk dönemi geçtikten sonra insan büyüyor ve o çocukluk dönemindeki oyunlar ona son derece komik geliyor ve o oyunları oynamıyor.

Fakat bu büyüme yalnız bedenen ve akli maaş nevinden olup insanın bu dünyaya gönderilme gayesi olan manevi büyüme yani iman eğitimine dayalı insan ve hayatı anlamlandırılması gerçekleşmeyince zahiri olarak çocukluk dönemindeki oyunları terk etmede, bu sefer o oyuncaklar büyüyor bebekler büyüyor, erkekler daha büyük arabalarla oynuyor, evciliklerle oyun daha gerçekçi hale geliyor.

Büyüyen gelişen cesed ve akli maaşın yanında küçük kalmış insanîyet gelişmemiş manevi yat dünyamın üçüncü yüzü olan qafillerin masvukası olarak ifade edilen yüz hakikat zamediliyor.

Böylece son nefese kadar oyun döngüsüne girmeye başlıyoruz.
Bu noktada Kur'an "dünya hayatı oyun eğlenceden ibarettir"
ayetlerinin karşısına

BİZ GÖKLERİ YERİ VE BUNLAR ARASINDAKİLERİ OYUN OLSUN DİNE YARATMADIK
(ENBİYA 16.)

gibi ayetler çıkıyor. Yani Kur'an bana diyor ki :

"Ey Hasan sen dünyaya geldiğinde cismen ve aklen büyüdü-
ğünde nasıl ki oyunların gerçek, oyuncakların da hakikat olmadığı-
nı anladın, yaratılış gayeni unutmayıp vahyin terbiyesine tabi
olsaydın bu dünya hayatının zahirinin de bir oyun eğlenceden
ibaret olduğunu anlardın. Vahiyle tanımladığın anlamlandırığın
insaniyet ve hayatın ve bunlardan anladığın manalar ile bunca
yaratılışın boş geçici bir hayat için olmadığını idrakine var-
dın" diyor.

Maalesef ayetlerin hassaten dünyanın oyun eğlenceden ibaret
olduğunu ifade eden ayetlerin devamında kullanılan kelimeler
bize çoğumuzun bu oyunu gerçek zannederek kendimizi
oyuna kaptırıp, gerçek hayatın burası olmayıp, burada numune-
lerini tattığımız ahiret hayatı olduğunu unuttuğumuzu ifade
ediyor.

DÜNYA HAYATI BOŞ BİR OYALANMA VE OYUNDAN BAŞKA BİR ŞEY DEĞİLDİR,
AHİRET YURDUNA GELİNCE, İSTE GERÇEK HAYAT ODUR.

KESKE BİLSELERDİ...

(ANKEBUT 64)

Ayetin bitisi *keşke bilselerdi*

Bu cümle çoğumuzun bilmediğini, unuttuğumuzu haber veriyor.

Peki bu bilmemenin sebepleri nelerdir?

Bilmeyince neyi unutup neleri kaybediyorum?

Bu iki sorunun cevapları çok ve geniş. Ama bugün tefekkür etmeye çalışacağım ders üzerinden Risale-i Nur'da bir çok noktayı değerlendireceğim.

ÖYÜN NEDEN GERÇEKLIĞE DÖNÜYOR ?

Bu sorunun çok sıklı cevapları var:

Benim dünyamda temel teşkil eden bir noktayı ele almak istiyorum. İki noktada hata başlıyor. Biri enfüs diğeri afakta

ENFÜSİ HATA

ihzar edip der ki: "Senin vücudun taştan, demirden değildir. Belki daima ayrılmaya müsaid muhtelif maddelerden terhib edilmiştir. Gururu bırak, aczini anla, mâlikini tanı, vazifeni bil, dünyaya ne için geldiğini

209

öğren!" kalbin kulağına gizli ihtar ediyor. Hem madem dünyanın zevki, lezzeti

Hatanın başı insanın kendini ölümsüz zannetmesinden başlıyor.

Mahiyetindeki aczi, fakrı unuttunca mâlikini de unutuyor. Malikini unuttunca da, mahlukiyetini de unutuyor. Ben bana yeterim, kimseye ihtiyacım yok diyerek ayetin ifadesi ile azgınlansıyor.

İNSAN KENDİNİ KENDİNE YETER GÖRDÜĞÜNDE AZGINLAŞIR.

(ALAK 6-7)

Kendini ölümsüz gördüğünde bu dünyaya geliş gayesini de unutuyor. Hatanın başlama noktası da burası.

AFAKİ

ÜÇÜNCÜ NOTA:

Ey gafil Said! Bil ki: Galat-ı his nev'inden gayet muvakkat dünyayı lâyemut ve daimî görüyorsun. Etrafına ve dünyaya baktığın zaman bir derece sabit ve müstemir gördüğünden, fâni nefsini de o nazar ile sabit telakki ettiğinden, yalnız kıyametin kopacağından dehşet alıyorsun. Güya kıyametin kopmasına kadar yaşayacaksın gibi, yalnız ondan korkuyorsun. Aklını başına al. Sen ve hususî dünyan, daimî zeval ve fena darbesine maruzsunuz. Senin bu galat-ı hissin ve mağlatan şu misale benzer ki:

İnsan kainatı kendi ayinesi ile müşahade eder. Kendini daimi layemut görünce muhatap olduğu dünyayı da layemut görmeye zannetmeye başlar. Dünyasında müşahade ettiği mevcudatı, kendisine belli bir süre için nezaret etmek için verilenler üzerinde fena ve fani damgasını, zeval ve firok hakikatını görmeyince, bunları gösterecek aklını başına getirecek hakikatlar ile meşgul olmayınca galat-ı hisse yani his aldatmacasına, mağlataya yani hataya, yanılmaya düşüyor. Galat-ı his ve mağlata bir seye yanlış görmek, anlamakla başlayıp devamında o inandığı yanlış gördüğü yada anladığı şeyi mutlak zannediyor.

Buna bir misal arabaların sübablarına takılan renkli ışıklı sübab kapağı tek bir nokta gibiyken lastiğin hız arttıkça yuvarlak bir daire şeklinde gözüküyor. Hakikatte tek nokta iken hızla beraber göz yanıması ile bir daireye dönüyor.

İnsanda basta kendini sonra mevcudat ve dünya üzerindeki sürekli yaradılışı, zevcal ve firakı göremeyince forî gecici dünyayı sabit ve daimi zannetmeye başlıyoruz.

BÖYLE GÖRÜNCE NEYİ KAYBEDİYORUM ?

Bu galat-ı his ve mağalata ile dünyayı sabit ve daimi zannedince oyunu gerçek görmeye, oyun alanını da daim ve baki görmeye başlıyorum. Fitratımın iktiza ettiği, insanîyetimin şehadet ettiği, bütün yaradılışın binler dil ile işaret ettiği ahireti unutup adeta yok sayıyorum.

Bu büyük hata ile bütün değerlendirmelerim, yorumlarım kayıp ve kazana kriterlerim üçüncü yüzüyle Allah'ında hiç bir değeri olmayan, yani hakikati olmayan ve sadece vehmi bir oyun olan dünya hayatına göre oluyor.

Daha da fenası ve dehşetlisi dini ve dine ait hakikatları da dünyayı kazanmak yada kaybetme merkezli düşünüp okuyorum, yapıyorum. Üstad bu manaya şöyle işaret ediyor:

Ben gördüm ki; ehl-i diyanet belki de ehl-i takva bir kısım zâtlar, bizimle gayet ciddî alâkadarlık peyda ettiler. O bir-iki zâtta gördüm ki; diyaneti ister ve yapmasını sever, tâ ki hayat-ı

110

dünyeviyesinde muvaffak olabilsin, işi rastgelsin. Hattâ tarîkatı keşf ü keramet için ister. Demek âhiret arzusunu ve dinî vezâifin uhrevî meyvelerini, dünya hayatına bir dirsek, bir basamak gibi yapıyor. Bilmiyor ki, saadet-i uhreviye gibi

Hatta Kur'an'ın ve hadisi serifin anlam ve mânalarında da dünyaya ait, dünyevi şeyleri açık ve sarîh olarak aramaya başlıyoruz. **Yirminci Söz'de** medeniyet harikalarının açık ve zahîr olarak neden geçemediğine dair sorulan bir suale cevap verilirken Üstad çok önemli bir ifade kullanıyor:

mükelleftir. En ehemm ve en elzem işler, takdim edilecektir. Halbuki siz ekseriyet itibariyle şu fâni dünyayı bir makarr-ı ebedî nokta-i nazarında ve gaflet perdesi altında, dünyaperestlik hissiyle işlenmiş bir suret sizde görülüyor. Öyle ise, hakperestlik ve âhireti düşünmeklik esasları üzerine müesses olan ubudiyetten hisseniz pek azdır. Lâkin eğer kıymetdar bir ibadet olan sırf **SÖZLER 266**

“Üç nokta esas olunca bütün değerlendirmeler, anlamlandırmalar “dünya merkezli oluyor”.

GAFLET

DÜNYAYI MAKARR-I EBEDİ ZANNETMEK

DÜNYA PERESTLİK

HAKPEREST

AHİRET ESASLI

BURAYA GÖRE YAPILAN BÜTÜN
ANLAMLANDIRMA DEĞERLENDİRMELER
YANLIŞTIR, HATADIR

BURAYA GÖRE YAPILAN
BÜTÜN ANLAMLANDIRMA
VE DEĞERLENDİRMELER
DOĞRUDUR VE GERCEKTİR

BURAYA GÖRE YAŞAYAN

BURAYA GÖRE SÖYLENENİ
ANLAMAZ, DİNLEMİZ

BURAYA GÖRE YAŞAMAZ
BURAYA GÖRE DEĞERLENDİRMEZ

BURAYA GÖRE YAŞAYAN

BURAYA GÖRE YAŞAYANLAR

→ BURAYI KAYBEDİNCE ÜZÜLMEZ

BURAYI KAYBEDİNCE ÜZÜLMEZ

←

BURAYA GÖRE YAŞAYANLAR

KAZANINCA DA SEVİNMEZ

Bu minvalde **ahiret merkezli** düşünen ve yaşayan bir 28+ lın iki hayat yorumunu nazara alacağım. Birisi kendi hayatından bir tefekkür, diğeri de afakta baska birileri için yaptığı bir hayat değerlendirmesi.

ÜSTADIN KENDİ HAYATINDAN BİR HAYAT YORUMU

ONBİRİNCİ RİCA:

Esareten geldikten sonra, İstanbul'da Çamlıca tepesinde bir köşkte, **merhum biraderzadem Abdurrahman ile beraber oturuyorduk**. Bu hayatım, hayat-ı dünyeviye cihetinde bizim gibilere en mes'udane bir hayat sayılabilirdi. **Çünkü esareten kurtulmuştum**, Dâr-ül Hikmet'te meslek-i ilmiyeme münasib en âlî bir tarzda neşr-i ilme muvaffakiyet vardı. **Bana teveccüh eden haysiyet ve şeref, haddimden çok fazla idi**. Mevkice İstanbul'un en güzel yeri olan Çamlıca'da **oturuyordum**. **Hem herşeyim mükemmeldi**. Merhum biraderzadem **Abdurrahman gibi gayet zeki, fedakâr, hem bir talebe, hem hizmetkâr, hem kâtib, hem evlâd-ı maneviyem beraberdi**. Dünyada herkesten ziyade kendimi mes'ud bilirken âyineye baktım; saçımda, sakalımda beyaz kılları gördüm. Birden esarete, Kosturma'daki câmideki intibah-ı ruhî yine başladı. Onun eseri olarak, kalben merbut olduğum ve medar-ı saadet-i dünyeviye zannettiğim hâlâtı, esbabı tedkike başladım. Hangisini tedkik ettimse, baktım ki; çürüktür, alâkaya değmiyor, aldatıyor. O sıralarda en sadakatli zannettiğim bir arkadaşımda, umulmadık bir sadakatsizlik ve hatıra gelmez bir vefasızlık gördüm. Hayat-ı dünyeviye den bir ürkmek geldi. Kalbime dedim: "**Acaba ben bütün bütün aldanmış mıyım?**" Görüyorum ki; **hakikat noktasında acınacak halimize, pek çok insanlar gibta**

ile bakıyorlar. **Bütün bu insanlar divane mi olmuşlar**, yoksa şimdi ben divane mi oluyorum ki, bu dünyaperest insanları divane görüyorum?" Her ne ise... Ben,

Üstad hazretlerinin hayatında belki en rahat olduğu kısa bir dönem bu kısım. Paragrafta madde madde bulunduğu rahat ortamı zikrediyor:

ÜSTADIN BULUNDUĞU HÂL

- Esarettten kurtulmuş
- Dâr-ül Hikmet'te meslek-i ilmiyesini nesrediyor.
- Kendisine teveccüh eden haysiyet şeref çok fazla
- İstanbul'un en güzel yeri olan Camlıca'da köşkte oturuyor.
- Herseyim mükemmel
- Abdurrahman gibi manevî evladı, zeki talebesi yanında

Böyle bir kareografide bir hayat yarasam kendimi bahtiyar bilirim incigini boncugunu araştırmam. Fakat kişi kendini, hayatını değerlendirirken hakperestlik ve ahiret esaslı değerlerdirirse o zaman en mesru bir vaziyette bile kendini sigaya aker. Maalesef ehli imanı hassaten ehli hizmeti kemiren, istidatların körleten en tehlikeli saha bu mesru dairedeki rahat sevdası. Zira harama da girmeyince mesru dairedeki rahatlığımızın insaniyetimizi kemirip bitirdiğinin farkına varmıyoruz. Çok garip bir vaziyetimiz var ki

SIKINTILARIMIZ VAR → DERSLERİ, OKUMALARI TERKEDERİZ

RAHATA KAVUSURUZ → DERSLERİ, OKUMALARI TERKEDERİZ

Şimdi Üstad hayatını analiz etmeye hakperestlik ve ahiret esaslı yorumlamaya başlıyor.

Cok önemli ve kilit tefekkürü

gördüm. Hayat-ı dünyeviyeden bir ürkmek geldi. Kalbime dedim: "Acaba ben bütün bütün aldanmış mıyım? Görüyorum ki; hakikat noktasında acınacak halimize, pek çok insanlar gıpta

239

ile bakıyorlar. Bütün bu insanlar divane mi olmuşlar, yoksa şimdi ben divane mi oluyorum ki, bu dünyaperest insanları divane görüyorum?" Her ne ise... Ben,

Hakikat nazarında çok önemli bir nüans

Gerçeklik ile hakikat felsefede çok mevzu bahis olmuş bir konu

Gerçeklik duygusaldır, görünendir ama kişiye göre değişkendir.

Üstad'ın hayatındaki bu sürece gerçekten güzel.

Ama hakikat.... Hakikat duygusal değil sezgiseldir, kalbidir.

Zahirdeki batındır.

Görünenin arkasındaki görünmeyendir,

Seriat değildir, hakikat çıktımı seriat bile bütül olur.

Hakikata ancak vahiy yada ilhamla ulaşılır.

Dünya hayatının rüya ve oyun olduğunu fark edemeyen ulaşamaz

Hakikat akli maasla anlaşılmaz. Nurlanmış bir akıl bile belli bir süre sonra yetersiz kalır. Akli idrakin belli sınırları vardır ve

hakikatı tam ihata edemez.

Hakikat kalb ile anlaşılır ve kalbe gelen bir nur gibidir. Bir anda

belirir. Tabi bunda ancak ciddi bir tahkiki iman eğitimi ile imanın

kalpte subut bulması ile olur.

Hakikat kişinin Allah ile yaşadığı özel iletişimidir.

Hak, hakikat geldimi batıl yarı zanlar, benceler, vehimler, rüyalar biter.

Bu zaviyeden Üstad kendi vaziyetini analiz ediyor ve kendi dünyasında çıkarımlar yapıyor. Konu farklı bir minvale girmemesi için Üstad'ın konu ile alakasını kurduğum enfüsi değerlendirmesini burada kesiyorum.

ÜSTADIN AFAKTA BAŞKALARININ HAYATINA DAİR DEĞERLENDİRMESİ

Üstad kendi nefsinde uyguladığı bu **hakperestlik** ve **ahiret esaslı** değerlendirmesini hayatının her anında yapıyor. Buna bir numune olarak hepimizin çok ihtiyacı olan bir bakış açısını nazara olarak anlamak istiyorum.

BEŞİNCİ DEVA:

Ey maraza mübtela hasta! Bu zamanda tecrübemle kanaatım gelmiştir ki; **hastalık bazılara bir ihsan-ı İlahîdir, bir hediye-i Rahmanîdir.** Bu sekiz dokuz senedir, liyakatsız olduğum halde, bazı genç zâtlar, **hastalık münasebetiyle dua için benimle görüştüler.** Dikkat ettim ki; **hangi hastalıklı genci gördüm, sair gençlere nisbeten âhiretini düşünmeye başlıyor.** **Gençlik sarhoşluğu yok. Gaflet içindeki hayvanî hevesattan bir derece kendini kurtarıyor. Ben de bakıyordum, onların tahammül dâhilindeki hastalıklarını bir ihsan-ı İlahî olduğunu ihtar ederdim.** **Derdim ki: "Kardeşim, senin bu hastalığının aleyhinde değilim, hastalık için sana karşı bir şefkat hissedip acımiyorum ki dua edeyim. Hastalık seni tam uyandırıncaya kadar sabra çalış ve hastalık vazifesini bitirdikten sonra Hâlık-ı Rahîm inşaallah sana şifa verir."**

208

Hem derdim: "Senin bir kısım emsalin sıhhat belasıyla gaflete düşüp, namazı terkedip, kabri düşünmeyip, Allah'ı unutup, bir saatlik hayat-ı dünyeviye'nin zahirî keyfi ile, hadsiz bir hayat-ı ebediyesini sarsar, zedeler, belki de harab eder. Sen hastalık gözüyle, her halde gideceğin bir menzilin olan kabrini ve daha arkasında uhrevî menzilleri görürsün ve onlara göre davranıyorsun. Demek senin için hastalık, bir sıhattir. Bir kısım emsalindeki sıhhat, bir hastalıktır."

Bu kısım konu başlığında ifade ettiğim **Nereye ve kime göre?** cümlesinin tam karşılığı. Ve özellikle bu zamanda hem hastalara, **hem gençlere**, hem anne babalara bakan çok önemli bir bakış açısı ve değerlendirme ölçüsü veriyor.

Madde madde analiz etmeye anlamaya çalışacağım. Üstad hastalık münasebetiyle kendisi ile görüşen, dua isteyen gençleri değerlendiriyor.

Konuya giriş cümlesi çok önemli ve konu başlığıma göre bunu şekillendireceğim.

NE

KİME

NEDİR VE NEREYE GÖRE

HASTALIK **BAZILARA** **BİR İHSAN-İ İLAHİ** **BİR HEDİNE-İ RAHMANİ**

HAKPEREST
AHİRET ESASLI
YAŞAYANA

ESAS YURT OLAN AHİRETE
GÖRE

HASTALIKLI GENÇLER

- Ahiretini düşünmüyor
- Gençlik sarhosluğu yok
- Gaflet içindeki hayvani hevesattan kurtulmuş

SIHHATLİ GENÇLER

- Gaflete düşmüş
- Namazı terk etmiş
- Kabri düşünmüyor
- Allah'ı unutmuş
- Geçici lezzetlerle ebedi hayatını kaybediyor.

HASTALIK SIHHAT

SIHHATLARI HASTALIK

Bu asrın çok dehşetli bir hususiyetini nazara alarak bu kısmı anlamlandırıp dersimi bitireceğim. Üstad hazretlerinin çok yerde özellikle Kastamonu Lahikasında üzerine vurgu yaptığı bu asrın bir hassası, özelliği şu

KASTAMONU LHK 197

يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ

Onlar bilerek ve severek dünya hayatını ahirete tercih ederler.

İBRAHİM-3

âyetinin sırr-ı işaretisiyle, âhireti bildikleri ve iman ettikleri halde, dünyayı âhirete severek tercih etmek ve kılacak şeyi bâki bir elmasa, bilerek rıza ve sevinçle tercih etmek ve akibeti görmeyen kör hissiyatın hükmüyle, hazır bir dirhem zehirli lezzeti, ileride bir batman safi lezzete tercih etmek, bu zamanın dehşetli bir marazı, bir musibetidir. O musibet sırrıyla, hakikî mü'minler dahi bazan ehl-i

Maalesef ehl-i iman olarak ahireti bilip iman ettiğimiz halde dünyayı ahirete bilerek ve severek tercih ediyoruz. Burası yani fani, gecici, insanı tatmin etmeyen, herkese kuyruk sallayıp kimseye yâr olmayan dünya esas olunca bütün sorularımız, cevaplarımız değerlendirmelerimiz buraya göre oluyor. Fakat hakperestlik ve ahiret esaslı düşündüğümüzde tablodaki anlamlandırmaya göre basta kendimizi, sonra çocuklarımızı, esimizi kısaca toplumu değerlendirelim

GEÇİCİ LEZZETLER VE HAYVANI HEVES İÇİNDE YAŞAMAKSA

iyi miyiz?

İYİ DİYORSAK NEREYE VE KİME GÖRE

Maalesef hakiki hastalık kriterlerine göre bosta nefislerimiz hasta ama sorsalar iyiyim diyebiliyorum.

Aynı kriterlere göre evlatlarımız hasta. Gaflet içinde gayri-islami hayat yaşıyor maalesef çoğu zaman onların dünyevi başarı ve konumlarına göre onlara iyi çok iyi diyebiliyoruz.

Dünya esas olunca en büyük endişeler hep bu merkezde oluyor. Üzerine titredığımız evlatlarımızı da bu merkezde yetiştiriyoruz kendimizin unuttuğu ahireti, onlara da unutturuyoruz. Lem'alar'da Üstad buna çok güzel bir misal veriyor.

Yüzer nümunelerinden bir küçük nümunesi şudur: O şefkatli vâlîde, çocuğunun hayat-ı dünyeviyede tehlikeye girmemesi, istifade ve fayda görmesi için her fedakârlığı nazara alır, onu öyle terbiye eder. "Oğlum paşa olsun" diye bütün malını verir; hâfız mektebinden alır, Avrupa'ya gönderir. Fakat o çocuğun hayat-ı ebediyesi tehlikeye girdiğini düşünmüyor ve dünya hapsinden kurtarmağa çalışıyor, Cehennem hapsine düşmesini nazara almıyor. Fitrî şefkatin tam zıddı olarak o masum çocuğunu, âhirette şefaathçi olmak lâzım gelirken davacı ediyor. O çocuk, "Niçin benim imanımı takviye etmeden bu helâketime sebebiyet verdin?" diye şekva edecek. Dünyada da terbiye-i İslâmiyeyi tam almadığı için, vâlidesinin hârîka şefkatının hakkına karşı lâyıkiyla mukabele edemez, belki de çok kusur eder.

Eğer hakikî şefkat sî-i istimal edilmeyerek, bîçare veledini haps-i ebedî olan Cehennem'den ve i'dam-ı ebedî olan dalalet içinde ölmekten kurtarmaya o şefkat sırrı ile çalışsa; o veledin bütün ettiği hasenatının bir misli, vâlidesinin defter-i a'maline geçeceğinden, vâlidesinin vefatından sonra her vakit hasenatları ile ruhuna nurlar yetiştirdiği gibi, âhirette de değil davacı olmak, bütün ruh u canı ile şefaathçi olup ebedî hayatta ona mübarek bir evlâd olur.

Bugün maalesef çocuklarımızın okulu hakkında gösterdiğimiz hassasiyeti **namazı, ahireti hakkında** göstermiyoruz.

Allah muhafaza çocuğumuz bugün ağır bir hasta olsa onun için ne kadar dua ederiz, hatta hastalık ağırsa ağırlığı nisbetinde duamız küllilesir. Dünyevi nazarla **iyi dediğimiz evlatlarımızın** ebedi hayatları bitiyor, kazar adım cehenneme gidiyor biz bunun için ne kadar derhtleniyoruz.

Kendimizi **de değerlendirirken** dünyevi kazançların miktarına göre elde ettiğimiz dünyalıklara göre değerlendiriyoruz.

KAYBETTİKLERİMİZ KAZANDIKLARIMIZDAN DEĞERLİ İSE
KAZANMIŞ OLUR MUYUZ ?

Namaz gitmiş para gelmiş, dersler gitmiş fabrika gelmiş, marifetullah gitmiş sipariş gelmiş, rahat gelmiş gayret gitmiş ezcümle **dünya gelmiş ahiret gitmiş.**

Sonuç iyimiyim, iyimiyiz gerçekten. **Nereye ve kime göre.**

Yüzer nümunelerinden bir küçük nümunesi şudur: O şefkatli vâlide, çocuğunun hayat-ı dünyeviyede tehlikeye girmemesi, istifade ve fayda görmesi için her fedakârlığı nazara alır, onu öyle terbiye eder. "Oğlum paşa olsun" diye bütün malını verir; hâfız mektebinden alır, Avrupa'ya gönderir. Fakat o çocuğun hayat-ı ebediyesi tehlikeye girdiğini düşünmüyor ve dünya hapsinden kurtarmağa çalışıyor, Cehennem hapsine düşmesini nazara almıyor. Fitri şefkatın tam zıddı olarak o masum çocuğunu, âhirette şefaatçi olmak lâzım gelirken davacı ediyor. O çocuk, "Niçin benim imanımı takviye etmeden bu helâketime sebebiyet verdin?" diye şekva edecek. Dünyada da terbiye-i İslâmiyeyi tam almadığı için, vâlidesinin hârîka şefkatının hakkına karşı lâyıkıyla mukabele edemez, belki de çok kusur eder.

Eğer hakikî şefkat sî-i istimal edilmeyerek, biçare veledini haps-i ebedî olan Cehennem'den ve ıdam-ı ebedî olan dalalet içinde ölmekten kurtarmaya o şefkat sırrı ile çalışsa; o veledin bütün ettiği hasenatının bir misli, vâlidesinin defter-i a'maline geçeceğinden, vâlidesinin vefatından sonra her vakit hasenatları ile ruhuna nurlar yetiştirdiği gibi, âhirette de değil davacı olmak, bütün ruh u canı ile şefaatçi olup ebedî hayatta ona mübarek bir evlâd olur.